

Izbija vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, korotke
ulice št. 8. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posebni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 17.

V Mariboru, dne 23. aprila 1903.

Tečaj XXXVII.

Govor poslanca Žičkarja

v štajerskem dež. zboru dne 17. t. m.

Visoki deželni zbor! Že v finančnem odseku sem navedel razloge, zakaj zastopniki slovenskega ljudstva na Štajerskem ne morejo glasovati za dovoljenje začasnega proračuna. Tukaj še hočem samo nekatere ponoviti.

Z deželnim denarjem, h kateremu doprinašajo Slovenci skoraj polovico, se še zmiraj podpirajo ponemčevalni zavodi in društva. Omenim naj samo nemške »študenthajme«, nemški »sulferrajn« in »sidmarko«. Z našim denarjem toraj se dela za naše ponemčevanje.

Na te moje pritožbe mi je odgovoril grof Kottulinsky v finančnem odseku: »Ti nemški zavodi delajo samo proti poslovenjenju.« Kako da more gosp. poslanec grof Kottulinsky to svojo trditev dokazati, tega seveda ni razodel, in tega tudi nikoli ne more dokazati, da bi Slovenci hoteli nemške kraje posloveniti. Bili bi veseli, ako bi videli, da nam je naš naroden obstanek zajamčen.

Drugi vzrok, da glasujemo proti, je ta: Deželni odbor štajerski še ima vedno navado, da dopisuje slovenskim občinam in okrajem v nemškem jeziku. V tem oziru se mi Slovenci opravičeno pritožujemo ne samo proti deželnemu odboru, ampak tudi proti vsem cesarskim uradom.

Usojam si dalje ekselenco, gospoda ces. kr. deželnega namestnika opozoriti na nepravilno postopanje okrajnih glavarstev, ki

pošiljajo slovenskim, nemščine nevednim mladencem nemške pozivnice za nabor in slovenskim občinam nemške dopise. Mi še vedno zaupamo v pravicoljubje ekselence gospoda deželnega namestnika, da v tem oziru vendar enkrat kaj ukrene. Dokler trpijo te nepostavne razmere, ne moremo mi Slovenci zaupati niti deželnemu odboru niti vladi.

V finančnem odseku mi je tudi rekel dr. Dersata: »Slovenci bi bili sami oškodovani, če se proračun ne dovoli.« Na to mu samo to odgovorim: V vseh parlamentih je navada, da mora skrbeti večina zastopnikov za dovoljenje proračuna, pa ne manjšina.

Politično zborovanje v Podsredi.

Zborovanje kozjanskega političnega društva preteklo nedeljo v Podsredi zapisali bomo pač z zlatimi črkami v zgodovino naših zborovanj. Malokdaj smo videli toliko ljudi zbranih kot tokrat. Prišlo jih je iz kakih 10 občin do 300 mož in mladencev, a trg Podsreda je bil ta dan ves na nogah. Stara šola, kraj zborovanja, oblekla se je zelo praznično, zastave so plapolale raz poslopja, zborovalna soba je bila okusno okinčana. Streljanje iz topičev pa je glasno razodevalo veselje Podsredčanov nad tolikim številom odličnih gostov iz raznih krajev.

Predsednik društva ob pol 4. uri pozdravi s prisrčnimi besedami natlačeno polno prostorno sobo zborovalcev v prvi vrsti dičnega

našega drž. in dež. posl. g. J. Žičkarja in da istemu besedo. V prav poljudnem govoru razvija nato g. poslanec politični položaj Slovencev in svoje delovanje v državnem in deželnem zboru. Nas je kajpada najbolj zanimalo zvedeti kaj o dogodkih zadnjih dni v deželni zbornici graški. Gospod poslanec omenja kako čudno so se zasukale stvari pri volitvi v deželni odbor. Medtem ko nemški konservativci niso hoteli glasovati za slovenskega odbornika, prišel je znani »Bauernbündler« baron Rokitsansky k slovenskim poslancem in jim ponudil, da hočejo on in njegovi somišljeniki glasovati za Slovence Robiča, a slovenski poslanci naj potem glasujejo za njega kot namestnika in tako se je potem zgodilo, da je bil g. Robič izvoljen s 14. glasovi, a župnik Holzer jih je dobil le osem.

Hudo so se potem sprijeli poslanci zaradi nemškega ženskega učiteljskega v Mariboru in sta v debato posegla slovenska poslanca gg. Žičkar in dr. Hrašovec, seveda, kakor je bilo že naprej videti, brezuspešno. Po dobro uro trajajočem govoru sledilo je burno odobravanje in se je g. poslanca na predlog predsednika društva izrekla srčna zahvala za njegovo trudapolno delovanje in neomejeno zaupanje.

Drugi govornik, g. Jančič iz Kozjega, zavil je resne resnice v šalivo obleko in nas podučil, koga se imamo držati v sedanjih, skrajno nevarnih časih, držati se onih mož, ki delajo tako v prid ljudstva kakor naš poslanec g. Žičkar, ne pa onih, katere nam

Listek.

Kako je Kalinov Pepček med lizal.

Kalinov Pepček ni bil ravno posebno prebrisane glave, zato je imel pa drugo lastnost, akoravno ne moremo trditi, da bi bila posebno dobra, bil je namreč grozno sladkosneden. Ako je materi Kalinovi zmanjkalo iz kleti jabolč, ali iz posode vrhnja, obdolžili so navadno Pepčeka, in ne rečemo, da bi se bili kedaj motili. Posušeno sadje in orehe je znal iztakniti, naj so je tudi mati skrili še tako dobro.

Nekega dne, ko so sedeli Kalinovi ravno pri obedu pod košato hruško na vrtu, so se pri sosedu rojile čebele. Nekako sama ob sebi je prišla govorica do čebel, do medu in njegove sladkosti.

Pepčeku so se kar sline pocedile. Medu še ni okušal nikoli. Kako pač mora biti dober! Kako bi le prišel do njega? Te misli so mu celo popoldne rojile po glavi. Komaj je čakal večera, da bi se kaj zmenil o medu s hlapcem Jakom, kateremu je posebno zaupal, akoravno ga je ta že večkrat zvabil na li-manice.

Ko sta zvečer po opravljeni večerni molitvi legla Pepček in Jaka k počitku, spala sta namreč v konjskem hlevu in sicer skupaj,

kakor je to tu in tam še vedno slaba navada, začne boječe in skrivnostno Pepček:

»Jaka!»

»Kaj pa hočeš, Pepček?»

»Jaka, ali si ti že kedaj jedel med?»

»O seveda, jedel sem ga jedel!»

»Jaka, ali je res med tako sladak in dober?»

»Veliko slajši je od sladkorja in od pottice in orehov!»

Kratek pomolk.

»Jaka!» začne zopet Pepček, »kje si ga pa dobil, ker doma nimamo čebel?»

»Pri sosedu. Prišel sem lani v jesen tje, ko je ravno čebelam med jemal; tudi meni ga je namazal na rezljaj kruha prav na debelo. To ti je bila jed!»

Kratek pomolk.

»Jaka, veš kaj, jaz bi tudi rad enkrat pokusil, kakšen je med!»

»Pojdi enkrat sosedu poprosit, on ti bo gotovo dal kaj medu, saj ga še ima.»

»Veš, Jaka, nič si kaj ne upam k sosedu, ker sem imel zadnjič našo plavco v njegovem zelniku, bojim se, da bi me znal s čim drugim namazati, kakor z medom.»

»Po takem pa ni druge pomoči«, pošali se Jaka s Pepčekom, »kakor da greš na sosedov vrt in panjevo luknjo oližeš; med bo kar pritekel, čebele pa tako spijo po noči.«

Po tem dovtipu je Jaka kmalu sladko zaspal, Pepček pa ni mogel zatisniti očesa.

»Med, med«, ta beseda mu ni šla iz glave. Ko bi imel toliko medu v ustih kakor v mislih in glavi, imel bi ga dovolj za celo življenje.

»Čebele spijo po noči, dejal je Jaka, on že zna, noč je temna, kaj ko bi šel nocoj lizat med«, misli Pepček; in ta misel se mu je zdela vedno bolj pametna in vedno manj nevarna, dokler se ni odločil jo tudi izpeljati.

Rahlo je zlezal izpod skupne odeje, tiho vzal svoj jopič, kateri je zraven postelje visel na klinu ter se izmuznil iz hleva. Vrata so sicer nekoliko zaškripala, pa Jaka, hvala Bogu, tega ni slišal v trdnem prvem spanju.

Varno se je splazil Pepček za plotom do kraja, kjer je na drugi strani stal sosedov čebelnik, oprezno je preplezal ograjo.

Pritava do ulnjaka, spusti se na roke in kolena ter tiplje varno po prvem panju. Kmalu najde ugodno luknjo za čebele. Varno začne lizati, pa potegnil je z jezikom ob nekaj ostrega. Panjeva luknja je bila namreč zadelana večinoma s preluknjano kovinsko ploščo in ob ostrem robu luknje si je Pepček ranil svoj jezik. — Še parkrat potegne z jezikom varno in oprezno, pa vse je tiho in mirno v panju, tudi zaželjenega medu ni.

posebno ob času volitev priporoča neki spodnještajski v slovenskem jeziku pisan, a nam povsem nasproten časnik. Posebno se je občinstvu dopadlo, ko jim je govornik razpravljal, kako prekanjeno ta nemčurski slovensko pisani časnik volilce v svoj tabor vabi. Nasprotniki storijo, pravi govornik, kakor je baje neki ruski kmet storil. Ker njegove krave niso hotele blatne rujave krme jesti, izumil si je sledeči pripomoček: Naročil je pri steklarju zelene očali; ko jih natakne kravam na oči, začnejo, meneč, da imajo najboljšo zeleno krmo pred seboj, prav slastno položeno krmo uživati. Enako ponujajo naši narodni in verski nasprotniki slovenskemu ljudstvu raznobarvane časnike in po njih za poslance može, ki sicer po volilnih shodih mnogo obetajo, pa da bi v slučaju izvolitve kaj izpolnili, pač malo sposobnosti kažejo.

Tretji govornik g. Cerjak iz Rajhenburga govori v zbranih besedah o slovanski vžajemnosti. Beseda mu je šla iz srca in našla tudi pot v srca poslušalcev, kar je pokazalo dolgo-trajajoče ploskanje zborovalcev ob koncu govora.

Zadnji govornik domači gospod župnik Tom an pokazal nam je s svojim prepričevalnim govorom imenitnost kmetskega stanu. Imeniten je, ker je najstarejši stan na svetu, imeniten je tudi zato, ker je steber dežel in držav. Se kmetu dobro godi, se tudi vsi drugi stanovi dobro počutijo. Le oni je dober kmet, ki je veren. Žalibog, da kmetski stan propada. Najhujši njegov sovražnik je lažiliberizem. Liberalci skovali so postave, ki škodijo kmetskemu ljudstvu. Hočeju mu vzeti vero, zato govorijo zoper cerkev, papeža, škofo in duhovnike. Govornik sviri pred njimi, posebno ob času volitev se jih moramo izogibati. Ta govor naredil je na vse zborovalce jako dober vtis.

Obžalovali smo vsi, da nismo mogli poslušati g. d. r. Jankoviča, ker je bil službeno zadržan se shoda vdeležiti.

Soglasno bile so potem z velikim navdušenjem sprejete naslednje resolucije:

I. Obžalujemo, da je deželni zbor sklenil ustanovitev nemškega ženskega učiteljskega v Mariboru na deželne stroške. Mi pa uvidevamo v tem, da ta ustanovitev služi le za ponemčevanje Spod. Štajerja ter zahtevamo od visoke c. kr. vlade, da ne dovoli temu, za slovenski narod krivičnemu zavodu, pravice javnosti.

II. Obžalujemo, da oblastva dopisujejo le v nemškem jeziku slovenskim, tega jezika popolnoma nezmožnim strankam, kakor se je tudi to zadnjič zgodilo s pozivnicami slo-

venskim mladeničem k vojaškemu naboru. Krvni davek mora Slovenec plačevati, a pravice v slovenskem jeziku nima nobene; zato naj poslanci vedno na to delajo, da se v prihodnje dopisuje županstvom in našemu ljudstvu v obče le slovenski.

III. Politično društvo protestuje proti grdi pisavi »Marburžanke«, ki imenuje Slovence ljudstvo roparjev, ljudožrcev in divjakov itd. ter obžaluje, da c. kr. državno pravdnistvo kaj takega dopusti. Ob enem pa bo slovensko ljudstvo izvajalo iz tega gotovo posledice proti onim nemškim trgovcem in obrtnikom, kateri naročajo in še ljudstvu vsiljujejo časnike, ki blatijo naše narodne svetinje.

Predsednik političnega društva se po tri ure trajajočem zborovanju ob pol 7 uri zahvali vsem gg. govornikom za izborne govore, zahvali vsem navzočim za obilno vdeležbo, posebno še vrlim Podsednikom za prisrčni sprejem, ter pokliče k sklepu zborovalce, naj kot verni katoličani in dobri Avstrijani zakličejo jubilentoma sv. Očetu Leonu XIII. in presvitemu cesarju Francišku Jožefu trikratni »živio« in temu povabilu se je z navdušenostjo odzvalo na stotine grl.

Deželni zbor štajerski.

V prvi seji dne 16. aprila so se izvolili nekateri odseki. V vsak odsek je bil izvoljen po jeden slovenski poslanec in sicer: v finančni odsek Jos. Žičkar, v deželno kulturni odsek dr. Fr. Jurtela, v občinski odsek dr. Hrašovec, v učni odsek dr. Dečko, v peticijski odsek Roškar, v železnični odsek Vošnjak.

Precej prvi dan se je zbral ob 4. uri popoldne finančni odsek, da se posvetuje o stroških in dohodkih za drugo polovico tekočega leta. Deželni odbor je predlagal, naj se po tej meri, kakor za l. 1902, pobirajo deželne doklade tudi skozi celo leto 1903, ker ni mogoče v treh dneh napraviti natančnega proračuna za celo leto. Če se meseca novembra in decembra skliče deželni zbor k daljšemu zasedanju, se pa lahko naredita proračuna za l. 1903 in 1904 ob enem.

K besedi se je oglasil poslanec Žičkar, ki je govoril v bistvu isto kakor potem v javni seji dežel. zbora. Govor Žičkarjev iz javne seje prinašamo na uvodnem mestu.

Predlog dežel. odbora, da se pobirajo davki do konca tega leta, se je sprejel s 6 proti 3 glasovom (Rokitanski, Wagner in Žičkar).

Bežal je med velikim krikom domov v hlev, kjer se je Jaka zbudil, ter ga vprašal, zakaj tako divja. A ko je napravil luč in videl Pepčeka vsega od čebel obdanega in opikanega, spoznal je takoj, kaj se je zgodilo. Ni si mogel kaj, da se ne bi glasno smejal. Izruval mu je, kolikor mogoče, žela iz lica ter ga obvezal z mokro ruto.

Pepček ga stokaje prosi, naj tega nikomur ne pripoveduje. A ni se dalo tajiti. Ker je imel drugi dan Pepček ves obraz otekel in jezik tako debel, da se govoriti ni mogel, moral je Jaka povedati nočni dogodek.

Kdor ima škodo, ni mu treba skrbeti za sramoto. — Pepčekovo tatinsko poskušnjo so izvedeli tudi hitro drugi in marsikatero bridko in zbadljivo je moral požreti.

Sedaj pa, ko je dorasel, ga neki ni prav varno vprašati, kako je kaj bilo, ko je hodil po med.

Tako je Kalinov Pepček lizal med prvo in zadnjokrat v svojem življenju, ker sedaj mu ni na celem svetu nič bolj zopernega kakor — med.

Autorič.

Sala prvega aprila.

(Resnična zgodba od l. 1899 v Ankoni.)

Stara navada je, da se prvega aprila prijatelji med seboj zvodijo na led v posmeh

Nemško žensko učiteljske v Mariboru.

Obadva odseka: finančni in naučni odsek sta se skupno posvetovala o novem nemškem ženskem učiteljsku v Mariboru.

Ta zavod se je lani ustanovil od dežel. zbora samo le začasno in se je takrat sklenilo, da se stalno ustanovi le pod temi tremi pogoji:

1. Če mariborsko mesto da primerno podporo; 2. če podeli država povoljni prispevek, in 3. če država obljubi ustanoviti na svoje stroške učiteljske za Zgor. Štajer.

Poslanec Žičkar je potem, ko je deželni odbornik dr. Kokošinek vtemeljeval predlog deželnega odbora, pobijal ustanovitev približno tako-le:

Od treh pogojev, pod katerimi bi se naj ta zavod ustanovil stalno, se dva nista izpolnila. Država je izjavila, da ne da nikakoršne podpore in da novega učiteljske ne — vsaj zdaj ne — ustanoviti za Zgor. Štajer. Dežela bi morala torej sama prevzeti občno breme okoli 15.000 kron na leto. Tu se moramo vprašati: ali je res treba tega novega bremena? Ali so opravičeni ti novi stroški? Jaz trdim odločno: ne!

Vsaj v Mariboru že imamo žensko učiteljske pri šolskih sestrah. Ta zavod se dobro obiskuje; vodstvo tega učiteljske je dobilo vsako leto od pristojne državne šolske oblasti pohvalo za dobre vspehe. Tu mislim bi bilo primerno in bi si dežela prihranila lepih stroškov, če stopi v dogovor z zavodom šolskih sester ter mu da primerno deželno podporo za vzdrževanje njihovega ženskega učiteljske.

To novo žensko učiteljske bo nemško. Kajti slovenščina se poučuje tam le kake tri ure na teden. Tu pač vsakdo spozna, da gojenkam na tem zavodu ni mogoče naučiti se toliko slovenščine, kolikor jim je treba, da zamorejo potem vspešno poučevati slovenske otroke.

V Mariboru se nahaja tudi nemško učiteljske za učitelje. Tam se slovenščina poučuje po štiri ure na teden v vsakem letniku. A vkljub temu tudi ta zavod ni slovenski, temveč nemški.

Po vsem slovenskem Spod. Štajerskem gre samo le jeden glas: po tem ženskem nemškem učiteljsku se imajo ženske učiteljice izgojevati, katere svoje naloge ne bodo mogle rešiti, temveč bodo le za ponemčevanje slovenskega ljudstva. Iz teh razlogov bodem glasoval proti temu predlogu.

Poslanec Žičkarju je ugovarjalo zaporedoma več nemških poslancev in sicer: grof Stürgkh, dr. Hofmann, Erber, Stallner, grof Lamperg in Einspinner. Odgovarjal je vsakemu.

Erber je trdil, da je možko učiteljske v Mariboru slovensko, ker so učitelji sami Slovenci. Temu je odgovoril Žičkar: Ko bi res bili vsi tamošnji učitelji sami Slovenci, ostane učiteljske vendar nemški zavod, ker se vsi predmeti prednašajo v nemškem jeziku.

Poslanec Hofmann je našel, da Žičkar ni dokazal, da bodo nove učiteljice iz nemškega učiteljske nezmogljive poučevati po slovenskih šolah. Temu je rekel: To je vendar jasno kot beli dan, da bodo nezmogljive, če se pa poučujejo nemški v predmetih, katere imajo poučevati v slovenščini. Kaj bi Vi, gospoda iz Sredn. ali Zgor. Štajerja, rekli, če se nastavijo pri Vas učiteljske moči, katere so se učile samo v slovenskih ali hrvatskih šolah? Bodo zamogli taki učitelji Vaše nemške otroke zadostno poučevati? itd. itd.

Nemški katoliški poslanci so glasovali za ta ponemčevalni zavod. Združeni učni in

drugi. V mestu Ankona na Laškem se je prigodila l. 1899 na ta dan prav izvirna šala.

Neki višji mestni uradnik je s svojimi prijatelji na večer 31. marca sedel prav dolgo v noč pri dobri vinski kapljici. Vsi so ga dobili pod klobuk, največ pa omenjeni uradnik. Ko so šli čez trg domov, začel se je imenovani gospod tako nevarno gugati, da so morali njegovi prijatelji poklicati izvoščeka, s katerim so zamogli velespoštovanega varno spraviti v njegovo samsko stanovanje. Med vožnjo pa je spremljevalec spečega uradnika šinila v glavo hudomušna nakana. Izvoščeku so rekli, da si je njihov prijatelj zlomil nogo, ter so ga naprosili, da jim je pomagal uradnika nesti v njegovo sobo.

Ko so ga spravili v posteljo, obvezal je zdravnik, kateri je bil tudi med veseljaki, uradnikovo nogo z malto na prav strokovnjasko umetni način. Strežaju uradnikovemu so zaukazali, da naj čuje ob postelji svojega gospoda, ker si je ta zlomil nogo. — Sicer je že drugače vse v redu, zagotovili so strežaju, le ganiti se ne sme bolnik niti najmanj. Pred poldne bode pa že gotovo zdravnik še sam prišel in potrebno ukrenil. — Tovariši so se podali vsak na svoj dom, da so si tudi v spanju nekoliko prezračili precej polne glave.

Mislili so seveda, da bo šala z uradnikom

»Menda je pa ta prazen«, misli si Pepček, ko se spomni, da ni videl iz vseh panjev letati čebel, ko je zadnjič lukal prek plota.

Plazi k drugemu. Spet začne lizati ob luknjo in res mu je vdaril v nos prijeten duh.

»Aha, tukaj bo medu«, si misli ter začne še bolj krepko lizati. — Kar začne v panju nekaj šumeti. »Aha, glej ga, že teče, ga že slišim!«

Še parkrat obilne pričakovaje sladke jedi, kar ga nekaj strašno v jezik zaskeli. Čuti nekaj kosmatega v ustih, hitro začne pljuvati in vikati: »Au, au, joj, joj!« Zbudil je namreč čebele iz ponočnega spanja. Radovedne in nejevoljne so prihrumele k luknji, in ko je Pepček spet prav krepko obliznil, dobil jih je kakih pet do šest v usta, kjer so ga seveda neusmiljeno opikale. Pa Bog mu je za njegovo sladkosnedno tatvino prihranil še drugo kazen.

Ko se je Pepček v veliki bolečini hitro obrnil od ulnjaka, trčil je ob neki stol, katerega prej ni videl; in na tem stolu je bil slamnjat panj, v katerega je po dnevu spravil sosed novi roj. Stol se je prevrgel in koš se je z razburjenimi čebelami vred poveznil Pepčku ravno na glavo.

Čebele so ga jele pikati in Pepček je začel kričati ter divje biti okoli sebe, otepajoč se majhnih pa hudih sovražnikov.